

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDNING FÖR TRÄDGÅRDSODLARE.

N° 8.

Augusti 1867.

6:te årg.

Af denna tidning, som uteslutande sysselsätter sig med till trädgårdsodlingen hörande ämnen och i hvilken *Scenska trädgårdsföreningen, Stockholms gartnersällskap*, m. fl. likartade föreningar offentliggöra sina förhandlingar, utkommer ett nummer i hvarje månad. — Prenumerationspriset är för helt år, såväl å postkontoren och i bokhandeln, som hos redaktionen *Två riksdaler riksmünt.* — Bref adresseras till *Redaktionen af Tidning för trädgårdsodlare, Stockholm & Kgl. Landbruksakad:s experimentalfält.*

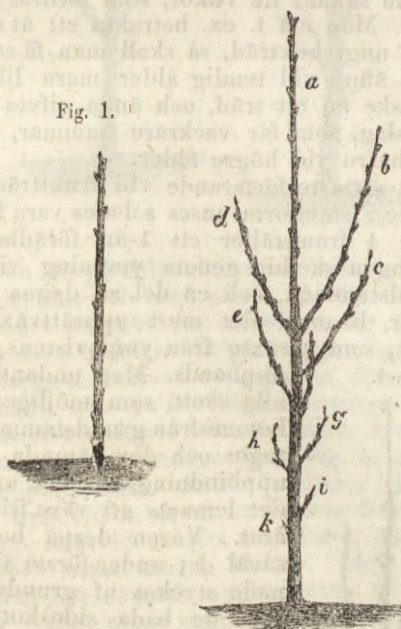
Om fruktträds uppdragande i stamform.

(Ur Kongl. Landbruksakademiens tidskrift.)

Om man besöker en fruktträdgård nästan hvarsomhelst i vårt land, skall man snart kunna öfvertyga sig om, att fruktträden högst sällan hafva det utseende, som de borde, utan är vanliga förhållandet sådant, att stammarne äro krokiga eller lutande samt kronorna hopsnärjda och risiga; kortligen, våra fruktträdgårdar, som borde och kunde utgöra en prydnad, förete i de vanligaste fall i stället en afskräckande syn. Betraktar man åter träd, som uppväxt i den fria naturen, helt och hållet öfverlemnade åt sig sjelfva, så finner man alltid, att de äro vackrare, i det stammarne äro raka och kronorna bättre formade, och att dessa således äro hvad fruktträden inom trädgården äfven borde vara, nemligen en prydnad för den plats hvarrest de växa.

Fig. 2.

Fig. 1.

ning, så att de fingo fritt utveckla sig enligt sitt naturliga växtsätt; ty orsaken hvarföre fruktträden vanligen äro så fula, är ingen annan än den förvända beskärning, de i ungdomen undergått, hvarom det är lätt att öfvertyga sig, om man anställer en jemförelse mellan huru en trädplanta, öfverlemnad åt sig sjelf, tillväxer och bildar stam, samt huru de unga fruktträden vanligen hittills behandlats för att, som det heter, få en vacker stam.

En trädplanta, uppkommen af frö, som vanligen första året bildar blott ett enkelt skott (fig. 1), skjuter redan andra året jemte ett toppskott *a* vanligen flera stycken sidoskott (fig. 2). Tredje året skjuter plantan ånyo ett toppskott samt några nya sidoskott från det under andra året utväxta toppskottet *a*. De under sistnämnde år utväxta sidoskotten tillväxa äfven, genom att hvar för sig utskjuta nya skott och bilda sig sålunda till grenar. Undantag göra möjligen de längst ned sittande skotten *g*, *h* och *i*, som alltid äro svagast och hvilka möjligen blott utbilda några blad och sålunda börja bilda sig till fruktqvistar — förutsatt att här vore fråga om ett fruktträd. Ögat *k* förmådde under andra året icke utskjuta skott, utan blott några blad och under tredje året utslår antingen detta icke alls eller blott några blad, i hvilket senare fall det framdeles kommer att bära frukt. På detta sätt tillväxer plantan år efter år, bildande årligen jemte toppskott nya sidoskott, hvilka efterhand utbilda sig till sidogrenar, och likväl blir denna planta, helt och hållet öfverlemnad åt sig sjelf, ett träd med hög, rak, slät, qvistfri stam, oakadt, som bekant, stammen på ett träd icke förlänger sig sålunda, att sidogrenar, som utväxt på föga afstånd från marken, bli aflägsnade från densamma; utan så nära intill marken de utväxt förbli de ock sittande *).

En trädplanta öfverlemnad åt sig sjelf skjuter, som sagdt, nya sidoskott årligen. Om hon sålunda har tillräckligt utrymme och icke tränages af andra närstående plantor, så bildar hon

* Det kan synas mången nog enfaldigt att nämna, det sjelfva den redan bildade delen af stammen icke vidare förlänger sig. Det har dock i förbigående ansetts böra nämnas, emedan man ej så sällan får höra personer tro, att sjelfva stammen på ett träd förlänger sig, så att kronan lyftes i höjden ungefär liksom hufvudet höjes småningom hos en menniska, under det hon tillväxer.

Fruktträden synas dock, om man betraktar deras växtsätt, lika litet som andra trädslag, vara ämnade att ikläda sig otypliga former, och de skulle helt visst icke heller göra det, om de antingen under uppdragningen beskiros på naturenligt sätt, eller om de till och med lemnades helt och hållet i fred för all beskär-

sig också derföre i ungdomen vanligen mer eller mindre i pyramidform, d. v. s. hon blir beklädd med sidogrenar nästan ända från marken till toppen. En planta, som är ämnad att bli ett träd, har dock i allmänhet den egenskapen att safterna rikligast stiga åt toppen eller att växtligheten der är starkast. Sålunda bildar toppögat det starkaste skottet och de öfriga ögonen, som utväxa, bilda i den mån de sitta aflägsset derifrån allt svagare skott, såsom det ock synes å fig. 2. De längst ned sittande ögonen utväxa vanligen icke alls utan bli hvad man kallar sofvande. Enär sålunda safterna rikligast strömma åt toppen, bli de nedre grenarne efterhand allt mer och mer försvagade, så att de slutligen af brist på näring förtorka och till sist falla bort. På detta sätt befriar sig trädet efter hand från sidogrenarna och får sålunda en hög stam. Men oakadt trädet således gör sig fritt från sidogrenarna, må man icke tro att dessa växt ut utan ändamål, utan voro de ämnade, att med den trädmassa, hvarmed stammen genom deras utväxande förökades, bidraga till dennas stadga, så att den skall förmå uppbära kronan och stå emot stormarna, och det är först då när detta deras ändamål är uppfyllt som de, såsom varande numera öfverflödiga, aflägsnas.

Detta är i korthet framställt naturens eget sätt att gå tillväga vid danande af träd i stamform. Men i stället för att taga vara på den lärdom naturen i detta afseende gifver, handla trädodlare icke sällan alldeles tvärtemot. I sin ifver att få vackra stammar, nöja de sig stundom icke allenast med att bortskära hvarje skott, som framkommer, utan bortplocka icke sällan derförinnan sjelfva knopparna. Följden blir att stammen ränner upp svag och gänglig och som den vanligen tillika skall vara ganska hög, från 6 ända till 9 fot, blir det omöjligt att den kan uppbära ens sin egen tyngd, än mindre kronans. Fig. 3 framställer ett verkligt praktexemplar af ett ungt träd, som uppdragits under nyssnämnde behandling. Både under sjelfva uppdragandet och långt efteråt måste ett sådant träd nödvändigt ega till stöd en stör, vid hvilken det bindes. Så länge trädet ännu är ungt, kan ändå allt vara godt och väl, men i den mån kronan blir större, får vinden allt mer och mer makt dermed, och slutligen förmår, så snart någon starkare bläst inträffar, ingen stör hålla det upprätt, och nu antingen afbräckes stören i jordytan, så

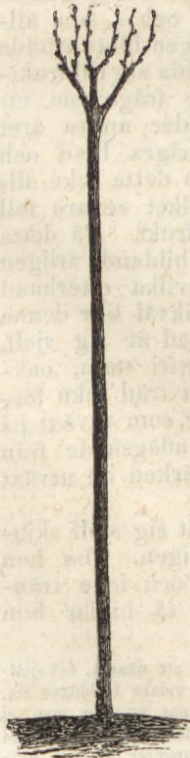

Fig. 3.

framträdet icke lösryckt sig, eller ock lösryttas genom den af blåsten förorsakade svigtningen både träd och stör till någon del i jordytan, så att trädet kommer att stå lutande. Kortligen, ett dylikt träd får vanligen i ungdomen antingen en lutande, krokig eller af stören sönderskafven stam, och derigenom grundlägges dess framtida afskräckande utseende. — Man har nemligen, tvärtemot naturens sätt att gå tillväga, velat bilda vackra fruktträd, men denna mot henne begångna synd straffar naturen dermed, att man erhåller just motsatsen af hvad man ville.

För att få träd, som både förmå att bära sig sjelfva och bära frukt, och som tillika, i stället för vanprydndad bli en prydnad för platsen, der de växa, måste man således vid deras uppdragande icke allt för mycket afvika från naturens eget sätt att gå tillväga. Träden komma visserligen då icke att i ungdomen — enligt hittills vanliga begrepp — se så bra ut, och den som saknar närmare insigter i ämnet tycker, att de under berörde tid blott äro buskar, som omöjligt kunna bli träd. Men vill man blott bevärna sig med litet tålmod och icke genom en onaturligt stark uppqvistning gå naturen allt för mycket i förväg, skall man nog slutligen få se, att det unga, busklike trädet med tiden blir ett vackert, resligt, kraftigt och bördigt träd, förutsatt att det, hvad jordmån och dylikt vidkommer, icke saknar de vilkor, som fördras för dess trefnad. Man må t. ex. betrakta ett å sig sjelft lemnadt ungt bokträd, så skall man få se, hurusom det ännu vid temlig ålder mera liknar en risig buske än ett träd, och ändå gifves det intet trädslag, som får vackrare stammar, än bokträden hafva vid högre ålder.

Det rättaste förfarande vid fruktträds uppdragande i stamform anses således vara följande. Figuren 4 framställer ett 1-års förädladt träd. Förädlingen skedde genom ympning vid sidan af grundstammen, och en del af denna lemnades kvar, hvarvid det mest upprättväxande af de skott, som utväxte från ympqvistens 3 ögon, uppbands. Med undantag af att

Fig. 4.

alla skott, som möjligen framkommo från grundstammen, borttogos och det nämnda skottets uppbindning, har det unga trädet lemnats att växa fritt första året. Våren derpå bortskäras såväl det under första året lemnade stycket af grundstammen som de båda sidoskotten tätt invid deras ursprung, såsom det finnes å figuren antydt genom streck, och af toppskottet bortskäres en tredjedel eller hälften af längden; till toppöga väljes ett öga som är väl utbildadt. Å fig. 4 är ögat a afsedt till toppöga, men skottet afskäres likväl

vid *b*, så att en några tum lång s. k. tapp lemnas, och de ögon, som sitta på denna tapp, d. v. s. ofvanför strecket vid *a*, bortskäras. Trädet lemnas nu åter frihet att växa alldeles som det vill under sommaren, med undantag af att toppskottet (hvilket framkommer från ögat vid *a*) så snart det uppnått 3—5 tums längd bindes intill det stycke af skottet, som lemnades ofvanför *a* vid toppningen om våren. Afsigten dermed är att få trädets hufvud- eller toppskott att fortsätta stammens förlängning rakt upp. Så snart skottet vunnit någon stadga, borttages emellertid denna tapp. Att skott, som möjligen utväxa nedanför förädlingsstället, skola borttagas, torde förstås af sig sjelft.

Fig. 5.

Fig. 6.

Den derpå följande våren (alltså den tredje, räknadt från och med våren då det förädlades) har trädet ungefär det utseende fig. 5 antyder. Sidoskotten afskäras då på ett par ögon när och i fall tappen, hvarvid toppskottet förra sommaren bands, icke då borttogs, borttages den nu. Toppskottet afskäres liksom förra året, d. v. s. att det vid *a* befintliga ögat (fig. 5) är ämnadt till toppöga, men skottet afskäres likväl litet högre upp vid *b*, så att nu liksom förra året blir en tapp, hvarvid skottet framdeles, då det uppnått 3—5 tums längd, bindes. Med undantag af denna nyssnämnde uppbindning af toppskottet får trädet äfven detta år växa fritt, sedan beskärningen på våren blifvit verkställd. — Den följande våren (den fjerde) har trädet ungefär det utseende figuren 6 antyder och beskäres nu ungefär så, som det genom streck finnes antydt, d. v. s. att, som stammen nu anses böra vunnit nödig stadga, bortskäras de sidogvistar, som sitta nere på densamma, och hvilka förra året

blott skurois tillbaka, alldeles invid deras ursprung. Toppskottet såväl som de under året utväxta sidoskotten tillbakaskäras på omkring halfva längden. Meningen är nu, att de under sista året utväxta fyra sidoskotten, hvilka böra sitta jemt fördelade åt alla sidor, skola bilda sidogrenarna i kronan. Skulle flera nya sidoskott utväxt, kunna dessa antingen bortskäras ända intill utgångspunkten eller tillbakaskäras på 2 ögon när, för att nästa år tagas helt och hållet bort. Hafva beskärningarne blifvit rätt verkställda, får trädet till hösten ungefär den form som figuren 7 visar och trädets uppdragande anses vara fullbordadt. Kronan bildar nu en utbredd pyramid,

Fig. 7.

uppburen af en 3, högst 4 fots hög stam. Efteråt låter man trädet mer sköta sig sjelft. Man genomgår det blott hvarje vår och dels skär tillbaka sådana sidoskott, som växa för frodigt, dels der det sitter för många skott, borttagas somliga, så att de återstående få tillräckligt utrymme; kortligen mantillses blott, att kronan icke blir sned, och att alla grenar och qvistar i densamma ha tillräckligt utrymme för att tillväxa och bära frukt. Vill man ha stammen blott helt låg eller om växtligheten är särdeles stark, kan man börja bilda kronan ett år tidigare än här ofvan uppgifvits, d. v. s. att ett sådant träd, som fig. 5 framställer, i detta fall skulle

beskäras ungefär så, som det här ofvan uppgifvits vid fig. 6.

Obestriddigt vore det alltid bäst för sjelfva träden att till en början uppdraga dem med blott helt låga stammar, t. ex. sådana med blott 1½—2 eller högst 3 fots stamhöjd. Men dermed är alldeles icke sagdt, att trädet för all framtid skall behöfva vara så lågstammigt som det från början var, utan i den mån trädet skjuter i höjden, kan då och då efterhand de längst ned sittande sidogrenarne borttagas, ifall trädet visar sig vilja bli högstammigt. Vill trädet bli högstammigt, visar sig detta derigenom att de nedre sidogrenarne tillväxa föga, under det trädet utvecklar frodigare grenar högre upp i kronan. De nedre grenarne börja emellertid först bära frukt och fortfara dermed så länge de förmå, så att de gjort väl skäl för sig innan de tagas bort. Uppdrager och behandlar man, hvad beskärningen beträffar, fruktträd på detta sätt, så har man i intet afseende motverkat naturens eget sätt att gå tillväga, utan endast understödt dess egna bemödanden för trädets utbildning.

Ofvananförda sätt att dana kronan skiljer sig i betydlig mån från de äldre antagna. Förr

var det temligen allmänt antaget, att kronan skulle bildas af tre moder- eller hufvudgrenar, hvilka på ett visst afstånd från sitt ursprung fingo utskjuta sidoskott, ställda så att kronan blef hvad man kan kalla trättformig eller öppen inuti. Detta var onaturligt, ty de tre modergrenarna bildade slutligen hvar för sig en stam uppbärande en krona, och dessa tre kronor kommo sedan i kollision med hvarandra till ömsesidigt förfång. Detta sätt att dana kronan blefsäledes till sina verkningar likartadt med att plantera trenne stycken fruktträd i samma grop. Genom

att i ungdomen gifva kronan pyramidform, sedan låta den dana sig efter sin egen natur och derunder blott hjälpa under med att putsa bort sådant som tränger eller korsar hvartannat, erhåller densamma den form, som bäst öfverensstämmer med trädets växtsätt, och derigenom vinnas träd, som blifva vackrare, varaktigare och bördigare, än då man vid deras uppdragande förfarit på ett naturvidrigt sätt.

Stockholm och Kongl. Landtbruksakademien Experimentalfält i Januari 1867.

E. Lindgren.

Hortikulturrexpositionen i Paris instundande höst.

Till Sveriges trädgårdsodlare!

I ett föregående nummer af denna tidskrift har jag meddelat utdrag af programmet för den 13 hortikulturrexpositionen, som kommer att anordnas i Paris d. 1—15 nästinstundande october, och riktat en uppmaning till alla trädgårdsvänner och trädgårdsodlare i vårt land att genom meddelandet af rika och vackra bidrag söka få vårt land väl representeradt vid denna täflan och derigenom bibringa utländningen en sannare föreställning, dels om vårt lands odlingsprodukter, dels om hortikulturens tillstånd härstädes. Då jag emellertid på denna adress hittills endast från ett ganska ringa antal personer fått bestämda svar och löfte om medverkan, så tillåter jag mig ännu en gång fästa uppmärksamheten på denna angelägenhet, med anhållan att senast inom denna månads utgång erhålla direkt uppgift på de alster och deras skrymmighet, hvilka man önskar till Paris afsända. Expositionsartiklarne kunna fritt för afsändaren skickas på ångbåt eller statens jernväg till Stockholm, Göteborg eller Malmö, der Centralkomitéen har sina agenter, hvilka mottaga och sedan utsända föremålen; och skall jag under loppet af augusti månad ytterligare meddela mig med hvar och en, som behagar intressera sig för denna utställning.

Stockholm d. 8 juli 1867.

N. J. Andersson.

Råd åt dem som ämna sända artiklar till Trädgårdsutställningen i Paris.

Anmodad af denna tidnings utgifvare att gifva några anvisningar om huru frukter, grönsaker m. m. böra vid afsändandet till Pariserutställningen inläggas, för att i något så nära friskt tillstånd kunna framkomma, har jag här försökt framställa den erfarenhet jag kunnat inhemta härom.

Äpplen och Päron. Utvalda frukter afplockas helt försigtigt under torr väderlek, med begagnande af mjuka ullvantar på händerna. Sådane frukter, som kunnat blifvit stötta på trädet derigenom, att grenarne sutit för nära hvarandra, tagas icke. Hvarje frukt inlindas genast i mjukt silkespapper och nedlägges varsamt i den låda, hvori inpackningen skall ske. Lådan förses på

botten och sidorna med någon mjuk beklädnad, t. ex. ett par hvarf af den gamla lösa sorten grått förhydningspapper (det från Munksjö är för styft). Emellan fruktlagren lägges pappersspån eller i brist deraf annat mjukt papper. Vid lockets påsättande iakttages den försigtighet, att densamma väl fasthåller fruktlagren, så att icke frukterna under transporten rulla om hvarandra och stötas, men dock ej få klämning af för hård sammanpackning. Derföre bör ej öfre fruktlagret gå alldeles upp till lådans brädd, utan något rum finnas ofvanpå för utläggande af ett lager af mjuk packmaterial (blånor, yllepappar o. d.) så högt, att locket i någon mån sammantrycker densamma, åstadkommande fasthet åt det hela, utan att klämma frukterna. Att lägga blånor emellan frukterna tror jag skulle menligt inverka på deras välsmak. Det synes som frukt likasom mjölk lätt tager smak af omgifvande ämnen. Så t. ex. mottog jag en gång från Norge till en af Svenska Trädgårdsföreningens utställningar en låda frukter, inpackade i sågspån, hvilken helt och hållit hade förderfvat smaken på dem allesammans.

Plommon. Ej öfvermogna frukter väljas och afplockas så kort före afsändningen som möjligt — de böra blifva de sista af allt som inpackas — och nedläggas hvarfals i en låda med hvetekli emellan utan särskild inlindning i papper. Kliet skall förut vara väl torkadt i solen. Ett tjockare lager kli lägges öfverst med så pass rågning öfver brädden, att locket vid påsättande gifver nödig fasthet åt alltsammans, utan att frukterna blifva pressade. På detta sätt inpackade blefvo plommon och körsbär välbehållna flera år efter hvarandra skickade från Göteborg till en flera mil på andra sidan om Carlstad belägen egendom, dit de först efter 4 dagars förlopp framkommo.

Vindruftar, Persikor och Aprikoser tror jag skulle på samma sätt, som ofvan är sagdt om plommon, låta försända sig; saknar dock erfarenhet derom. Öfvermogna böra de ej tagas och böra Aprikoser och Persikor lindas i silkespapper.

Rotfrukter upptagas i vackra, välformade

exemplar, putsas och tvättas väl rena från jord, hvarvid dock den yttre huden ej får afgnidas. De yttre utvecklade bladen borttagas ända in till rothalsen, endast hjertat eller de inre utvecklade bladen få kvarblifva. Sedan få rotfrukterna aftorka på ett skuggigt ställe, dock ej så länge, att de blifva vissna. Inpackningen sker i fin, nästan torr och ren sand, hvilket väl åstadkommer

betydligare tyngd än annan packmaterial, men ej större utrymme, om en väl afpassad stufning iakttages. Packningen bör ske mycket hårdt. Lådorna klädas med papp invändigt, annars skulle sanden urrinna, om de gästnads.

Kål, bönor, kronärtskockor och andra gröna produkter synes vara bäst att inpacka på samma sätt som rotfrukterna, men ej så hårdt.

N. U. Blomberg.

(Meddeladt.)

Om kalkpudrett, dess användning och verkan.

Af de konstgjorda gödningsämnen, som i senare tider vunnit en vidsträckt användning, intager kalkpudretten ett synnerligen utmärkt rum. Kalkpudretten har nemligen visat sig vara »ett kraftigt gödningsämne, af mera uthållande verkan än guano och andra lättlösligare gödselslag». Detta gödningsämne utgöres nemligen af latrinens värderika beståndsdelar — kväfve, fosforsyra och kali m. fl. — samt af den för latrinens torkning tillsatta kalken, som »äger för landtbruket samma betydelse som stenkol för industrien».

Af särdeles god verkan och nytta är kalkpudretten för styf lerjord, som deraf luckras, samt för kärr och mossjord, hvars syra deraf neutraliseras. På all jord, som är i behof af kalkgödningsämnen, är kalkpudrett ett af de bästa gödningsämnen, som kunna användas, och å sådan jord, vare sig att densamma är lera, sand- eller mulljord, kan detta gödningsämne med största fördel begagnas.

Beträffande bästa sättet för *kalkpudrettens användning och verkan*, må erinras, att kalkpudrett inom sig förenar guanons och den vanliga kalkens beståndsdelar, och således äfven den förres starkt drifvande med den senares uthållande verkan. Efter hvad erfarenheten visat, bör man, vid begagnande af kalkpudrett till gödning, iakttaga följande:

1:o. *För höstsäd* bör pudretten, synnerligast å styf jord, utföras och spridas på fältet under sommaren, så att den genom minst en plöjning hinner införlifvas med jorden samt väl och noga blandas med densamma före sådden. Lämpigast begagnas kalkpudretten härvid såsom fyllnad till halfgödning med ladugårdsspillning, da 50 å 70 kub.fot per tunnland kunna användas, allt efter jordens och växtföljdens beskaffenhet.

2:o. *För vårsäd* kan pudretten antingen utföras och spridas på hösten eller på våren före sådden; dock bör man se till att den, såsom andra artificiella gödningsämnen, före spridningen är väl och noga pulveriserad, för att kunna jemnt inblandas med matjorden. — Skulle, till följd af bristande nederbörd, pudretten ej visa någon synnerlig verkan å det säde, för hvilket den användts, så finnas dock dess beståndsdelar uti jorden i behåll för efterföljande skördar.

3:o. *För potatis* kan den i smärre portioner läggas uti fåran bredvid och blandas med den

jord, hvarpå sättpotatisen kommer att ligga, och har man häraf flerstädes funnit en utmärkt god verkan.

4:o. *Å ängar och gräsvallar*, äfvensom för *öfvergödning af klöfverfält*, bör pudretten utsås tidigt på våren, medan ännu ymnig nederbörd kan mötses, eller ännu heldre på hösten, då den bidrager till rotknopparnes kraftigare utveckling för kommande årets växtperiod samt fullständigt införlifvas med det öfre jordlagret genom nederbörden under hösten, vintern och påföljande våren. — Gräsvallar sålunda öfvergödslande med pudrett visa en tät gräsmatta och stark växtlighet, samt blifva med tiden rikare på klöfverplanter och med dem förvandta ädlare foderväxter.

5:o. *För fruktträd, bärbuskar och trädgårdsalster* i allmänhet har denna gödsel befunnits synnerligen nyttig och verksam. Nedgräfd på hösten och blandad med jorden på något afstånd kring fruktträd samt kring bär- och blomsterbuskar, bringar pudretten dessa till en yppig växt samt till vida rikare blomning och fruktsättning än annars; blomsterväxter gödslande med en blandning af stallgödsel och kalkpudrett nå en utomordentlig yppighet. Dock får kalkpudretten icke användas för dvergastrar eller andra blomsterväxter, som man önskar hafva små och lågväxta, ty de urarta då derigenom att de efter denna gödsling utväxa till stora jätteartade former, olika dem de annars vanligen förete.

Den kalkpudrett, som tillverkas af Stockholms Pudrett-Fabriks Aktiebolag, säljes till det billiga priset af 40 öre per kub.fot, då partiet ej uppgår till 100 kub.fot, hvaremot, då 100 kub.fot eller derutöfver tagas, priset reduceras med 6 procent, och då 1000 kub.fot eller derutöfver requireras, rabatten utgör 10 procent; allt under förbehåll om liqvid inom 30 dagar, såsom vilkor för rabattens åtnjutande.

Pudretten försäljes från såväl bolagets fabrik vid Lilla Ängby, belägen vid Mälarens strand, nära Nockeby bro, som från tillverkningslador här i staden; och kan requisition å pudrett insändas till bolagets kontor i huset N:o 54 vid Tyska Prestgatan, dit bref med förfrågningar i ämnet kunna adresseras.

Pudretten fraktas å statens jernvägar mot nedsatt taxa, och bolaget utlånar mot billig afgift till resp. reqyrenter, som så önska, för transporten nödiga säckar.

Landtbruks-Akademiens Agrikulturkemist, Professoren och Riddaren A. Müller, som biträ-

der bolaget uti tekniskt hänseende, lemna upplysningar om fabrikatets beskaffenhet samt undersöker, utan ersättning, de prof af pudretten, hvilka resp. reqyrenter behaga till honom insända för kontrollering af varans beskaffenhet.

Stockholm i april 1867.

Minneslista för blomsterodlare i augusti 1867.

I de varma husen fortfar man att insläppa frisk luft om nätterna och hålla temperaturen fuktig och varm om dagarna. Man vattnar och besprutar växterna tillräckligt samt bortrensar ohyran så snart den visar sig. De i fria luften stående kallhusväxterna vattnas ordentligt och jorden i krukorna uppluckras då och då. Om en och annan växt för mycket uppfyllt krukans med rötter, omplanteras den i ett större kärl, utan att man på något sätt går illa åt rötterna. Erica, Epacris m. fl., som man hittills haft beskuggade, vänjas nu allt mer och mer vid solen, så att de unga skotten, innan växterna inflyttas i husen, kunna mogna och bilda blomknoppar. Camellierna beskuggas ännu, dock endast för middags-solen, hvarjemte man ej gifver dem mera vatten än de nått och jemnt behöfva. De exemplar Pelargonier, som hafva blommat ut, ställas i fria luften och få åtnjuta hela dagens sol. Då deras skott efter fjorton dagars förlopp hunnit stadga sig, nedskäras de på två å tre ögon, hvarefter exemplaren omplanteras i mindre krukor än de haft förut, ställas under glas och vattnas helt obetydligt, till dess nya skott framkomma. Af de afskurna grenarne göras sticklingar. De flesta af de i juni och juli gjorda sticklingarne böra nu hafva rötter och måste, ju förr desto bättre, omplanteras hvar för sig i små krukor. Äfven de unga plantorna af Petunia, Calceolaria m. fl., hvartill fröet såddes i förra månaden, omskolas i fat eller planteras hvar för sig i små krukor. De passas ordentligt med luft, skugga och vattning, hvarigenom de blifva starka och kraftiga och utan svårighet uthärda vintern. Sticklingar göras af diverse gruppväxter, såsom skarlakapelargonier, buskartade Calceolarier, Bouvardia, Månadsrosor, m. fl. och helst i så stort antal, att man ej behöfver besvära sig med att inplantera de gamla, utan låta dessa stå kvar på grupperna till dess frosten dödar dem. Äfven äldre exemplar bladväxter, som blifvit så stora, att man ej längre vill eller kan öfvervintra dem, förökas nu genom sticklingar. Araucaria, Ceder- och Cypresssträd, såväl som alla andra till barrträdsfamiljen (Coniferæ) hörande växter, är nu lämpligaste tiden att omplantera. Lökväxter, som, sedan de på våren blommat, varit i hvila, såsom flera Amaryllisorter, Weltheimia, Cyclamen, Wat-

sonia, Babiana, m. fl., omplanteras i frisk, god jord och ställas i en drifbänk med svag men jemn bottenvärme. De vattnas i början sparsamt, men i mån som plantorna växa rikligare. Alla uti krukor inplanterade, till drifning bestämda buskar, böra nu få sol hela dagen, på det skotten må kunna mogna och blomknoppar bilda sig.

De blomstergrupper, på hvilka man hittills haft t. ex. Papaver, Delphinium, Nemophila, hvars blomningstid endast är helt kort, måste nu för andra gången planteras med diverse, hittills i krukor odlade och för detta ändamål afsedda växter. De astrar, som på våren blefvo utskolade på afsides liggande sängar, komma nu väl till pass. De upptagas med klimp och vattnas genast efter planteringen. Vanligtvis börja de vid denna tid att blomma och man kan derföre vid planteringen med lätthet ordna färgerna hur man vill. Alla sorters liljor kunna nu omplanteras, likaledes Iris, Colchicum, Fritillaria m. fl. Liljeväxterna böra dock ej för ofta omplanteras, emedan de trivas vida bättre, om de i 4 å 5 år få stå orubbade. Likadant är förhållandet med Crocus och den lilla vackra, tidigt på våren blommande Scilla amoena m. fl. De fordra en lucker, djupt gräfd och med väl ruten gödsel blandad jord, planteras 3, 4 å 6 tum djupt, allt efter lökarnas storlek, samt fordra betäckning mot sträng köld. Starka lökar af den för sin fina vällukt allmänt omtyckta s. k. hvita liljan (Lilium candidum) äfvensom af L. bulbiferum, longiflorum, eximium m. fl., kunna inplanteras i 10—12 djupa, smala krukor, för att fram på vintern drivas. Det är ej rådligt att hafva dessa liljevaxter blommande i små sofrum, emedan deras lukt åstadkommer en döfvande verkan hos nerfsvaga personer. I början af månaden fortfar man att oculera nyponstammar, göra sticklingar af allehanda gruppväxter, törnrosor etc. Äfven är nu rätta tiden att genom ympning föröka den vackra Moutanpionen (Paeonia arborea). Ympningen sker på rötter af den vanliga röda, dubbla Pionen (P. officinalis). Efter ympningen inplanteras rotbitarne i krukor, ställas i en ljum drifbänk och täckas med glasklockor till dess ymarne vuxit fast. För öfrigt hänvisas, hvad renhållning, uppbindning m. m. beträffar, till förra månadens minneslista.

G. L—n.

Diverse notiser och meddelanden.

Bref från Berlin.

Berlin den 4 juli 1867.

— — — Uppehållet i Stralsund räckte blott omkring tvänne timmar och det var derföre icke tillräckligt att se sig omkring särdeles mycket, synnerligast som bangården ligger en bit utom staden. Några trädgårdsanläggningar i egentlig mening, ifall sådana af större omfång finnas vid Stralsund, var det derföre icke tillfälle att bese. Åtskilliga smärre täppor funnos inom staden, samt en mindre parkanläggning utom densamma. Vegetationen var betydligt längre framskriden här än vid Stockholm. Vid afresan derifrån hade törnrosorna ännu icke fullbildade löf, här stodo de i sin skönaste blomning. På ett ställe, der de hade ett antal stamrosor, frågade jag hvar man köpt dem och fick till svar från Frankrike. Jag anser mig böra nämna detta såsom en egendomlighet, ty under det vi i Sverige köpa stamrosor från Tyskland, köpa tyskarne sina från Frankrike. Stralsund synes vara en tämligen betydlig stad och utmärker sig synnerligen derigenom att den är omgifven af till utseendet ganska starka befästningar. Förr voro, som bekant, dessa liksom staden och landskapet Pommern svenskt; nu voro preussarne som bäst sysselsatta med att skörda gräset på de af våra förfäder anlagda vallarna. Från Stralsund fortsattes resan kl. 1 med iltåg till Berlin (omkring 31 mil), dit ankomsten skedde inemot kl. 7 på aftonen. Hela denna vägsträcka går genom flacka och, som det ville synas, ganska dåliga trakter; dels voro de ganska sankt, dels bestod jorden blott och bart af sand. Också syntes växtligheten i allmänhet vara ganska svag, både med hänseende till gräs och säd. På åtskilliga ställen hade man sätt eller planterat betydliga skogar, hvilka stodo så täta och jemna att det var en verklig lust att se det. Dessa skogar äro så olika våra svenska som tvänne likartade saker kunna vara och de gifva icke landskapet en så angenäm karakter som dessa senare, men äro säkert mångfaldigt mer inkomstbringande. — Utåt hela vägen var man sysselsatt med höslättern.

Här i Berlin har under det tvänne dagars långa vistandet besökts: Zoologiska trädgården, Forkert & Sons törnrosodling i Charlottenburg, kongl. slottsträdgården i Charlottenburg, Späths trädskola och hyacinthodling samt Lorbergs trädskola. Jag trodde att den zoologiska trädgården skulle vara något utmärkt i anläggningens väg, men det är den dock icke. Det är visserligen ganska intressant att se en oerhörd stor elefant, krokodiler, boa-ormar, bufflar etc., men detta är ock allt. Besöket der väckte dock den erinringen, att vi helt och hållet sakna både en botanisk trädgård och en dylik anläggning vid Stockholm, men att det icke längre borde så förblifva och skulle det vara lätt nog att vinna en för en zoologisk trädgård lämplig plats någonstades på Stockholms vidsträckta djurgård. Om jag icke minner mig, läser det ju ock redan finnas en till ett dylikt ändamål skänkt fond af några tusen riksdaler; om nu dels staten, dels Stockholms stad och dels möjligen äfven enskilda, ytterligare tillskoto medel, borde det väl icke vara alldeles omöjligt få en dylik anläggning till

stånd och genom entréafgifterna borde väl underhållkostnaderna kunna bestridas.

Forkert & Sons trädgård innehöll nästan ingenting annat än törnrosor. De stodo nu i full blomning och funnos rätt många utmärkt vackra sorter deribland. Det är verkligen ganska märkvärdigt att se, huru allt praktfullare och praktfullare nya sorter uppstå och uttränga de äldre, ehuru det visserligen äfven gifves åtskilliga äldre sorter, som icke så lätt låta uttränga sig. Jag annoterade något öfver 40 sorter de vackraste, men deras uppräknande torde, för att icke göra detta bref allt för långt, hvilket tiden icke heller tillåter, lämpligen sparas till en annan gång.

Kungliga trädgården i Charlottenburg är, hvad parken angår, mycket vacker, i anseende till sina täta och lummiga trädpartier. Vidare tilldrager sig ett ganska stort antal citrus o. d. träd i baljor uppmärksamheten. Hela Charlottenburg är föröfrigt ganska vackert i anseende till de vidsträckta trädplanteringar, hvori hela dess förstad är inbäddad. Det torde här kanske böra upplysas, att Charlottenburg är en förstad omkring en tysk mil från Berlin, med som jag hört uppgifvas omkring 18000 innevänare. Men denna förstad liknar just icke så särdeles mycket en stad, ehuru der delvis förefinnas gator, utan mera ett tätt bebygdt och med träd fullplanteradt landskap, sammanhängande med Berlins djurgård (Thiergarten). Nämnde djurgård är onekligen mycket vacker, men man må derföre icke tro, att den kan uthärda en jernförelse med hvarken djurgården eller Hagaparken vid Stockholm, hvilka, näst vårt Kinnekulle, är det vackraste jag ännu sett. Emellertid synes det här vid Berlin, hvad trädplantering förmår att uträtta i afseende på ett landskaps försköning. Hvad skulle omgifningarna här vara utan träd? Utan tvifvel en afskräckande sandslätt, öfver hvilken vindarne ohejdadt skulle rasa och på hvilken troligen icke heller någon ting annat än möjligen ljung o. d. med synnerlig framgång derföre skulle kunna fortkomma. Nu är det i dess ställe ett inbjudande landskap och, genom det skydd de vidsträckta planteringarne gifva, kan den härstädes endast och allenast af fin, djup sand bestående jordmänen till och med med fördel odlas. Det viktigaste för försköning af en plats är således trädplantering och man bör derföre icke för helt underordnade saker glömma denna hufvudsak. Det är nämligen alldeles icke ovanligt, då det blir fråga om att verkställa en parkanläggning, att man bråkar sin hjerna med gångarnes krökningar och andra underordnade detaljfrågor, att sjelfva hufvudsaken — vinnande af ett med lummiga träd- och buskpartier bevuxet landskap — blir trängd i bakgrunden.

Späths trädskola omfattar, enligt hans egen uppgift, 48 Morgen, deraf dock troligen inberäknade 5½ Morgen, som användas till blomsterlökar. Han odlar i trädskoleväg nästan endast fruktträd, och oaktadt dessa stå i blott och bart fin, nästan vit sand och grundvattnet vidtager på 3 fots djup, växa hans träd alldeles oerhördt. De växa minst så mycket på ett år i hans trädskola som på två år i den bördigaste jordmån vid Stockholm. Lyckligtvis är dock sandjord varm, sommaren betydligt längre och varmare och vintern blidare än vid Stockholm,

ty eljest skulle hans träd med en sådan växtlighet vara förlorade. Han uppdrager dem vanligen med 8—10 fots stammar och de torde sålunda i hvarje afseende vara föga egnade för vårt klimat. Naturligtvis tänker han liksom alla andra tyskar att kunna finna en god marknad för sina träd i Sverige, och så länge vi ha och innerfort erhålla nya handelsträdgårdar eller trädskolor hos oss, som, skrytande med sina stora förråder, förse svenska allmänheten med tyska träd, går ock detta lätt nog. Föröfrigt hitta nog de goda tyskarne vägen hem till oss, dragande från stad och till stad utbudande sina produkter.

I går firades här en stor fest i Krolls etablissement, i anledning af segern vid Königgrätz förlidet år. Nästan alla hus flaggade, hvilket såg ogement hemskt ut, ty de blott svarta och vita preussiska flaggorna se riktigt gräsliga ut. Ännu sent på aftonen böljade ofantliga menniskomassor »Unter den Linden». Apropå »Unter den Linden» kunde med största rätt heta »Unter den gemischten Bäumen». Det är nämligen som bekant ett stycke bred gata, på hvilken fyra rader träd äro planterade. Förr hade möjligen alla dessa träd varit lindar, nu bestå de af snart sagdt alla möjliga trädslag, lönn, platan, kastanie, ek jemte lindar. Alla se dälliga och krympliga ut och årligen gå många träd ut. Orsaken härtill anses vara gasledningen. På en del trottoirer på flera ställen i Berlin stå kugel (klot) akacier planterade. Dessa synas i allmänhet ha bättre trefnad.

Dagen är vid denna tid mycket kortare i Berlin än i Stockholm. Vid min hemkomst kl. en quart öfver åtta måste jag strax tända ljus, för att kunna börja detta bref, oaktadt det är fullkomligt klart och jag bor i tredje våningen med utsigt åt en rymlig gård. Öfver åtskilligare iakttagelser, som gjordes i Lorbergs trädskola och de öfriga ställen som besökts, medhinnas ingen redogörelse nu. I morgon bittida afgår extratåg till Paris, med hvilket jag ämnar följa.

L.

— *Blomstrande pisangträd.* Enligt meddelande af den 19 juni från direktör Petterson vid Upsala botaniska trädgård blomstrar derstädes sedan den 11 sistlidne april ett exemplar af denna i tropiska länder värderade näringsväxt (*Musa paradisiaca*). Exemplaret har en höjd af 25 fot; omkretsen af dess stam vid roten är 2,8 fot; bladens längd jemte skaften 14 fot och bredd 2,8 fot.

— *Lilium auratum.* Nyligen försålades på en aucion i London ej mindre än 34,000 st. direkt från Japan importerade lökar af denna nya lilja, för hvilka betalades inalles 3,686 pund sterling eller omkring 66,348 riksdaler rmt. (Dansk Havetidende.)

— *Sätt att förvara äplen.* I amerikanska tidskriften »The Gardeners Monthly» för förlidet år förekommer en kortare uppsats af mr D. W. Adams härom, af hvilken vi här meddela det hufvudsakliga och få vi på samma gång uppmäna till försöks anställande för utrönande af dess värde.

— — — »Mitt sätt att förvara äplen består helt enkelt i att först utsätta dem för en så låg temperatur, att de blifva fullkomligt genomfrusna, och bibehålla dem i sådant skick till våren eller den tid man önskar för-

bruka frukten. Detta förvaringssätt är möjligen allmänt känt, ehuru sällan användt, hvilket förmodligen har sin grund i den tro, som de flesta hysa, att äplen skadas, om de få frysa. Min uppmärksamhet härpå blef första gången väckt för tjugu år sedan af följande anledning. En köpman i Wenchendon, Massachusetts, hade köpt ett parti Baldwinäplen och upplagt dessa på en vind, der de i följd af någons försumlighet fingo kvarliga, tills de voro aldeles stenfrusna. Köpmannen, som egde ett stort förråd buffelhudar, utbredde sådana på golvet, satte äpletunnorna derpå, och betäckte dessa äfvenledes med ett tjockt lager hudar, hvarigenom frukten bibehöll sig frusen till sent på våren, då den naturligtvis upptinade mycket långsamt. I början af juli försålades denna frukt och var då lika frisk och saftig som den brukar vara i december.

Några år sedan i december månad erhöj jag en tunna äplen af finare slag. Dessa hade skickats från en aflägsen ort och under resan varit utsatta för omkring 6° köld. Vid framkomsten voro dessa naturligtvis genomfrusna och skramlade i tunnan likasom stenar. Tunnan nedsattes i en sval källare och insveptes i filter. Då den efter en månads förlopp öppnades, visade sig frukten vara i yppersta skick.

Af dessa och flera dylika rön synes, som om det vore fullkomligt verkställbart att kunna bibehålla äplen i godt skick flera månader längre än som är möjligt vid förvaring på vanligt sätt, eller att sådana sorter som t. ex. i vanliga fall ej hålla sig längre än till december, kunna bevaras till mars eller kanske ännu längre, under förutsättning att vintern är tillräckligt kall och *ihållande*, för att frukterna må kunna genomfrusna och bibehållas i fullkomlig hvila samt följaktligen all möjlighet till förruttelse förekommas under tre eller fyra månader.

Jag har varit ur stånd att upptäcka, att frysning skadar äplefrukten på minsta vis, hvarken i afseende på smak, saftighet eller hållbarhet, endast den får upptina mycket långsamt på en plats, der luft och ljus äro utestängda. Jag vet att detta förslag vill förvåna många, men hoppas likväl att det ej må aldeles förkastas utan en grundlig pröfning. I nordliga klimat vore det utan gensägelse af synnerligt värde, och hafva de många försök härutinnan, som äro mig bekanta, lyckats öfver förväntan väl.»

A. P.

— *Deutzia crenata.* Den *Deutzia*-art, som på senare åren förekommit i handeln under detta namn, skall, enligt en afhandling i Regels Gartenflora, icke vara någon särskild art, utan helt enkelt den äfven i våra trädgårdar länge odlade *Deutzia scabra*. Den ännu tämligen nya, i handeln förekommande *D. crenata* fl. pl. skall således rätteligen heta *Deutzia scabra* fl. pl.

E. L.

Innehåll.

Om fruktträds uppdragande i stamform. — Hortikulturrexpositionen i Paris. — Om kalkpudrett, dess användning och verkan. — Minneslista för blomsterodlare i augusti 1867. — Diverse notiser och meddelanden.

